

УДК 343.137(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.4.9>

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КЕРІВНИКАМИ ПРОКУРАТУР КООРДИНАЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ: АНАЛІЗ ОСТАННІХ ЗМІН

Шамринський Д.О.,
*аспірант юридичного факультету
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
ORCID: 009-005-6968-1232*

Шамринський Д.О. Особливості реалізації керівниками прокуратур координаційних повноважень у сфері протидії організований злочинності: аналіз останніх змін.

У статті досліджено проблемні питання реалізації координаційних повноважень у сфері протидії організований злочинності керівництвом органів прокуратури. Виокремлено два рівня координації діяльності правоохоронних органів у цій сфері: центральний (Офіс Генерального прокурора) та регіональний (обласні прокуратури).

Зроблено висновок, що покладення координаційних повноважень на керівників органів прокуратури на центральному та регіональному рівнях зумовлене їх перебуванням на адміністративних посадах та специфікою їх процесуального та наглядового статусу. Обов'язковою умовою здійснення координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії організований злочинності першим заступником та заступником як Генерального прокурора, так і керівників обласних прокуратур є покладення на них розподілом обов'язків відповідальності за стан організації роботи структурних підрозділів, що здійснюють нагляд у кримінальних провадженнях саме щодо організованої злочинності. При цьому заходи з координації здійснюються ними в межах компетенції закріплених за ними підрозділів.

Звернуто увагу на відсутність у прокурорів окружних прокуратур наглядових повноважень під час досудового розслідування злочинів, вчинених організованими групами та злочинними організаціями, а відтак і неможливість координації діяльності органів правопорядку у сфері протидії організований злочинності керівниками окружних прокуратур.

Охарактеризовано зміни в організації прокурорського нагляду за додержанням законів як у кримінальних провадженнях щодо організованої злочинності, так і при провадженні оперативно-розшукової діяльності у цій сфері. Констатоване фактичне нівелювання спеціалізації прокурорів у сфері протидії організований злочинності та розподілення повноважень останніх між великою кількістю інших структурних підрозділів згідно з компетенцією та спеціалізацією.

Обґрунтовано доцільність нормативного врегулювання питань організації прокурорського нагляду за додержанням законів у сфері протидії організований злочинності, узгодження положень актів Офісу Генерального прокурора та посилення спеціалізації прокурорів саме у цій сфері.

Ключові слова: координаційна діяльність, протидія організований злочинності, організація прокурорського нагляду, спеціалізація прокурорів, перший заступник, заступник Генерального прокурора, керівника обласної прокуратури.

Shamrynskiy D.O. Peculiarities of the exercise of coordinating powers by prosecution office heads in the sphere of combating organized crime: analysis of recent changes.

This article explores the challenges associated with exercising coordination authority in the field of combating organized crime by the leadership of prosecution authorities. Two levels of coordination among law enforcement agencies are identified: the national level (Office of the Prosecutor General) and the regional level (regional prosecution offices).

The article concludes that the assignment of coordination functions to the heads of prosecution bodies at both central and regional levels is determined by their administrative roles and the specifics of their procedural and oversight status. Effective coordination of law enforcement activities in the fight against organized crime by the First Deputy and Deputy Prosecutors General, as well as deputy heads of regional prosecution offices, requires a formal distribution of responsibilities that includes accountability for managing structural units tasked with overseeing criminal proceedings related specifically to organized crime. Coordination measures are carried out within the scope of authority of the designated units.

Attention is drawn to the absence of oversight powers among prosecutors of district prosecution offices during the pre-trial investigation of crimes committed by organized groups and criminal organizations. Consequently, heads of district prosecution offices are unable to coordinate the activities of law enforcement agencies in the field of combating organized crime.

The article outlines recent changes in the organization of prosecutorial oversight of compliance with the law in criminal proceedings related to organized crime and in the conduct of operational-search activities in this area. It highlights the *de facto* erosion of prosecutors' specialization in combating organized crime and the redistribution of their powers across numerous other structural units, according to their respective competences and specializations.

The article substantiates the need for regulatory reform to address the organization of prosecutorial oversight in the field of combating organized crime. It calls for the harmonization of internal regulatory acts issued by the Office of the Prosecutor General and for restoring and strengthening the institution of specialized prosecutors in this domain.

Key words: coordination activity, combating organized crime, organization of prosecutorial supervision, prosecutors' specialization, First Deputy, Deputy Prosecutor General, Head of a regional prosecution office.

Постановка проблеми. Організована злочинність залишається однією з найнебезпечніших форм злочинності, що негативно впливає як на безпеку громадян, так і на соціальну, економічну, екологічну ситуацію в державі, а в умовах повномасштабного вторгнення несе реальні загрози національній безпеці держави. Саме організована злочинність характеризується, серед іншого, міжнародними, транснаціональними зв'язками. Відтак все більшого поширення можуть набувати випадки намагання спецслужб держави-агресора через стійкі злочинні зв'язки спонукати злочинні угруповання нашої держави до вчинення дій, спрямованих на підлив національних інтересів.

За таких обставин боротьбу з організованою злочинністю на даний час поставлено на один шабель за значущістю з боротьбою з тероризмом та корупцією, адже відповідно до Стратегії забезпечення державної безпеки, затвердженої Указом Президента України № 56/2022 від 16.02.2022 [1], одним з основних завдань державної політики у сфері забезпечення державної безпеки є інтенсифікація боротьби з тероризмом та організованою злочинністю, протидія руйнуванню державного апарату та місцевого самоврядування у зв'язку з поширенням системної корупції в державних органах (*п. 24 розділу III*).

У свою чергу Стратегією національної безпеки України [2] з метою системного захисту України від загроз національній безпеці серед напрямів та завдань реформування й розвитку сектору безпеки і оборони визначено забезпечення системності реформування Національної поліції України, посилення кримінальної поліції та органів досудового розслідування у сфері боротьби з організованою і транснаціональною злочинністю (*п. 63 розділу IV*).

З огляду на членство України в ООН, стратегічний курс на набуття повноправного членства в ЄС та НАТО, Україною взято на себе низку міжнародних зобов'язань у сфері протидії організованій злочинності. У зв'язку з цим Кабінетом Міністрів України схвалено Стратегію боротьби з організованою злочинністю [3], яка визначає напрями розвитку системи боротьби з організованою злочинністю та механізми реалізації державної політики у відповідній сфері в сучасних умовах. Одним з основних напрямів її реалізації визначено формування ефективної системи інституційного забезпечення боротьби з організованою злочинністю, яке здійснюється з урахуванням утворення нових правоохоронних інституцій та передбачає необхідність розмежування та конкретизації функції щодо боротьби з організованою злочинністю.

Автором у попередніх роботах досліджувались проблеми практичного застосування діючого законодавства у сфері протидії організованій злочинності через призму його неузгодженості з іншими нормативно-правовими актами, зміни та недосконалості системи органів, які здійснюють

боротьбу з організованою злочинністю, та скорочення їх числа, а також процеси реформування органів правопорядку та оновлення їх функцій, у тому числі у сфері протидії організованих злочинності, особливості статусу окремих з них, та надавались пропозиції щодо необхідності розробки нової редакції Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [4], оновлення системи органів у цій сфері, розмежування та конкретизації їх функцій [5].

Утім, в умовах дії правового режиму воєнного стану розробка й ухвалення нового законодавства у сфері протидії організованих злочинності, як і завершення процесу реформування органів кримінальної юстиції, виглядає малоймовірним. Хоча зростання проявів організованої злочинності, установлення злочинного контролю в окремих галузях життєдіяльності держави, як і реальні загрози національній безпеці України, потребують підвищення ефективності роботи усієї правоохоронної системи, що можливо лише у тісній співпраці.

За таких обставин, враховуючи зміни структури та динаміки злочинності, зумовлені війною, нові виклики, що постають перед правоохоронною системою, особливого значення набувають питання ефективності координаційної діяльності органів прокуратури у сфері протидії організованих злочинності.

Ступінь наукової розробки проблеми дослідження. Проблеми координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності загалом у різні часи досліджували Є. Блажівський, М. Бурбика, І. Європіна, П. Каркач, М. Косюта, А. Мудров, Є. Попович, В. Синчук, Д. Суходубов, а останнім часом – М. Ковалів [6], С. Івашко та Л. Олефір [7], О. Федосова [8] та інші. Проте у працях цих та інших авторів питання реалізації координаційних повноважень саме у сфері протидії організованих злочинності висвітлено недостатньо повно або ж фрагментарно.

Метою статті є дослідження особливостей реалізації керівниками прокуратур різних рівнів координаційних повноважень у сфері протидії організованих злочинності, зважаючи на кардинальні зміни, що відбулися в останні роки в організації прокурорського нагляду у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 2 ст. 25 Закону України «Про прокуратуру» [9] Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності, у тому числі організованої. Основною формою координації є проведення координаційних нарад з керівниками правоохоронних органів, на яких заслуховується інформація щодо їх діяльності у сфері протидії організованих злочинності. Інші форми координації затверджено наказом Генпрокурора від 08.02.2021 № 28 «Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності» [10].

Передбачена конструкція згаданої вище норми Закону України «Про прокуратуру» (ст. 25) дає можливість виокремити три рівня координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності – загальнодержавний (*Офіс Генерального прокурора*), регіональний (*обласні прокуратури*) та місцевий (*окружні прокуратури*).

Втім координація діяльності правоохоронних органів у сфері протидії організованих злочинності має дещо іншу структуру, оскільки наглядові повноваження під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими групами та злочинними організаціями, покладено лише на Офіс Генерального прокурора та обласні прокуратури. Округні прокуратури таких повноважень не мають взагалі.

Відповідно до абз. 3 пп. 3 п. 7 наказу Генерального прокурора від 30.09.2021 № 309 «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» [11] нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування слідчими органів досудового розслідування (крім детективів Національного антикорупційного бюро України) кримінальних правопорушень, вчинених організованими групами і злочинними організаціями, кримінальних правопорушень, передбачених статтями 255¹, 255², 255³ КК України, забезпечують Генеральний прокурор, його перший заступник та заступники, керівники обласних прокуратур, їх перші заступники та заступники згідно з розподілом обов'язків, керівники та прокурори структурних підрозділів, що здійснюють нагляд у кримінальних провадженнях щодо організованої та транснаціональної злочинності.

У зв'язку з викладеним, можна зробити висновок, що координація прокурором діяльності правоохоронних органів у сфері протидії організованих злочинності здійснюється виключно на загальнодержавному (*центральному*) та обласному (*регіональному*) рівнях.

Зважаючи, що координаційні повноваження надані виключно керівникам прокуратур усіх рівнів, посади яких відповідно до положень ст. 39 Закону України «Про прокуратуру» віднесено до адміністративних, можна дійти висновку, що законодавець пов'язав координаційні повноваження із зайняттям прокурором певної адміністративної посади – керівника прокуратури, його першого заступника та заступника.

Також варто врахувати, що згідно із п. 9 ч. 1 ст. 3 КПК України [12], керівник органу прокуратури – це Генеральний прокурор, заступник Генерального прокурора – керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (для прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури), керівник обласної прокуратури, керівник окружної прокуратури та їх перші заступники і заступники, які діють у межах своїх повноважень. При цьому, хоча КПК України окремої норми з процесуальними повноваженнями останніх не містить, вони у Кодексі хоча й фрагментарно, але визначені.

З урахуванням викладеного можна дійти висновку, що покладення саме на прокурора, який обіймає адміністративну посаду (йдеться про керівника органу прокуратури), повноважень з координації діяльності у сфері протидії організованій злочинності зумовлено, окрім перебування на адміністративній посаді, ще й специфікою його процесуального та наглядового статусу.

За своєю посадою безпосередні керівники, у даному випадку Генеральний прокурор, керівник обласної прокуратури чи виконувачі їх обов'язків, організовують діяльність очолюваного органу прокуратури з виконання усіх функцій прокуратури, що прямо передбачено у Законі України «Про прокуратуру» (п. 2 ч. 1 ст. 9, п. 2 ч. 1 ст. 11), а тому питань з правомочністю реалізації ними координаційних повноважень у сфері протидії організованій злочинності не виникає.

При цьому лише безпосередні керівники органів прокуратури або виконувачі їх обов'язків уповноважені проводити координаційні наради з керівниками правоохоронних органів (*пункт 3 розділу II Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності*). У свою чергу спільні наради з метою обговорення та узгодження заходів з окремих питань протидії злочинності можуть проводитись як за ініціативи та під головуванням безпосередніх керівників органів прокуратури відповідного рівня, так і їх перших заступників або заступників, але згідно з розподілом обов'язків.

Натомість інша ситуація склалась з можливістю координувати діяльність органів правопорядку – як у формі проведення спільних нарад, так і, насамперед, у формі проведення засідань міжвідомчих робочих груп – щодо боротьби з організованою злочинністю першими заступниками, заступниками як Генерального прокурора, так і керівника обласної прокуратури.

Наказом Генерального прокурора від 07.08.2020 № 365 «Про загальні засади організації роботи в органах прокуратури України» [13] передбачено проведення розподілу обов'язків між керівництвом прокуратури (п. 7). Це ж положення знайшло своє подальше відображення і в Регламенті Офісу Генерального прокурора [14], де, окрім розподілу обов'язків між Генеральним прокурором, його першим заступником та заступниками, передбачено ще й визначення самостійних структурних підрозділів Офісу Генерального прокурора, за стан організації яких вони відповідають. Аналогічні норми містяться і у регламентах обласних прокуратур (п. 1.5 розділу I).

З викладеного слідує, що обов'язковою умовою здійснення координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії організованій злочинності першим заступником та заступником як Генерального прокурора, так і керівників обласних прокуратур є покладення на них розподілом обов'язків відповідальності за стан організації роботи структурних підрозділів, що здійснюють нагляд у кримінальних провадженнях, у даному випадку – саме щодо організованої злочинності. При цьому заходи з координації здійснюються ними в межах компетенції та закріплених за ними підрозділів.

Відповідно, не мають координаційних повноважень у сфері протидії організованій злочинності перший заступник та заступник керівника органу прокуратури, на яких згідно з розподілом обов'язків не покладено відповідальності за стан організації роботи структурних підрозділів, що здійснюють нагляд у кримінальних провадженнях щодо організованої злочинності.

Не можу не вказати, що на виконання положень Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» у структурі органів прокуратури ще з 90-х років була побудована та функціонувала централізована дворівнева система (*центрального та регіонального рівня*) відповідних структурних підрозділів (*спочатку – у Генеральній прокуратурі та прокуратурах областей, а потім – в Офісі Генерального прокурора, у регіональних, а згодом –*

в обласних прокуратурах), основним завданням яких було здійснення нагляду за додержанням законів у сфері протидії організованій злочинності, які у певні періоди часу навіть мали статус окремої юридичної особи.

Відповідними наказами Генерального прокурора (*у період їх чинності*) була закріплена передбачена законом спеціалізація прокурорів таких структурних підрозділів у сфері протидії організованій злочинності. Також було встановлено, систематизовано та деталізовано весь спектр наглядових повноважень прокурорів саме цих структурних підрозділів, регламентовано порядок та періодичність їх реалізації тощо [5].

За таких обставин логічним виглядає покладення лише на вказані наглядові підрозділи органів прокуратури здійснення нагляду за додержанням законів при провадженні слідчими всіх підрозділів досудового слідства про злочини, вчинені організованими групами чи злочинними організаціями, та підтримання обвинувачення в них.

Також виключно на ці ж підрозділи покладалось здійснення нагляду за додержанням законів при провадженні оперативно-розшукової діяльності як спеціальними підрозділами, так і іншими органами, що здійснювали боротьбу з організованою злочинністю.

Зважаючи, що відповідальність за стан організації роботи таких «спеціалізованих» структурних підрозділів відповідно до розподілу обов'язків покладалась на одного із заступників керівників органів прокуратури (*як на центральному, так і на регіональному рівнях*), останні в повній мірі реалізовували координаційні повноваження у сфері протидії організованій злочинності, насамперед шляхом проведення засідань міжвідомчих робочих груп, що створювались керівниками прокуратур з метою запобігання, виявлення, припинення кримінальних правопорушень (*у тому числі певної категорії*), вчинених у складі організованих груп, злочинних організацій, вирішення інших проблемних питань, пов'язаних з діяльністю у сфері протидії організованій злочинності, і ними ж очолювались, і були найефективнішою формою реалізації координаційних повноважень.

Зі змісту ч. 1 ст. 25 Закону України «Про прокуратуру» впливає те, що, окрім прокуратури, іншими суб'єктами координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії організованій злочинності є органи, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство: органи досудового розслідування (ст. 38 КПК України); органи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність (ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [15]).

Отож до складу таких міжвідомчих груп, як правило, включаються перші заступники (*заступники*) керівників правоохоронних органів, відповідальні за організацію роботи зі здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування; керівники (*заступники керівників*), прокурори структурного підрозділу органу прокуратури, уповноваженого здійснювати нагляд за додержанням законів органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю; керівники (*заступники керівників*), співробітники структурних підрозділів правоохоронних органів, уповноважених здійснювати боротьбу з організованою злочинністю шляхом проведення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування, тобто як керівництво, так і працівники, що безпосередньо здійснювали правоохоронну діяльність у сфері протидії організованій злочинності [16].

Водночас останні зміни в організації прокурорського нагляду за додержанням законів як у кримінальних провадженнях щодо організованої злочинності, так і при провадженні оперативно-розшукової діяльності у цій сфері, ставлять під сумнів можливість реалізації координаційних повноважень у сфері протидії організованій злочинності першими заступниками чи заступникам керівників органів прокуратури центрального та регіонального рівня.

Так, у 2024 році Офісом Генерального прокурора започатковано покладення повноважень у кримінальних провадженнях щодо організованої злочинності на різні структурні підрозділи згідно з компетенцією та спеціалізацією.

Наказом Генерального прокурора від 18.06.2024 № 145 [17] внесено зміни до наказу від 30.09.2021 № 309 «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні». Вказаним відомчим актом нагляд у кримінальних провадженнях, які розслідуються слідчими органів досудового розслідування, щодо кримінальних правопорушень, вчинених організованими групами і злочинними організаціями, а також передбачених статтями 255¹, 255², 255³ КК України, в Офісі Генерального прокурора покладено на структурні підрозділи, що забезпечують нагляд у кримінальних провадженнях відповідного органу досудового розслідування, Спеціалізовану прокуратуру у сфері оборони, Спеціалізовану екологічну прокуратуру та підрозділ, який забезпечує протидію порушенням прав людини у правоохоронній та пенітенціарній сферах, а в обласних

прокуратурах – на структурні підрозділи, що забезпечують нагляд у кримінальних провадженнях щодо організованої злочинності, спеціалізовані екологічні прокуратури (*на правах управлінь та відділів обласних прокуратур*) та підрозділи, що забезпечують протидію порушенням прав людини у правоохоронній та пенітенціарній сферах.

При цьому, на нашу думку, не в повній мірі дотримано принципу єдності системи органів прокуратури, створення структурних підрозділів на центральному і регіональному рівнях на єдиних засадах.

Нагадаємо, що прокуратура становить єдину систему, в якій може запроваджуватись спеціалізація прокурорів (ст.ст. 1, 7 Закону України «Про прокуратуру»). Структурні підрозділи Офісу Генерального прокурора та обласних прокуратур створюються на єдиних для органів прокуратури засадах, як правило, за функціональним (предметним) принципом (п. 6.1. наказу Генерального прокурора від 07.08.2020 № 365 «Про загальні засади організації роботи в органах прокуратури України»).

На даний час у складі відповідних підрозділів Офісу Генерального прокурора, а саме нагляду за додержанням законів Національною поліцією, СБУ, ДБР, БЕБ, вже функціонують окремі уповноважені на здійснення таких функцій саме у сфері протидії організованій злочинності підрозділи [18]. Ці ж функції покладено і на Спеціалізовану прокуратуру у сфері оборони, Спеціалізовану екологічну прокуратуру та підрозділ, який забезпечує протидію порушенням прав людини у правоохоронній та пенітенціарній сферах.

На відміну від цього, у червні 2024 року управління нагляду за додержанням законів Національною поліцією України та органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю обласних прокуратур, були перейменовані на управління нагляду за додержанням законів Національною поліцією України, та з їх структури виведені підрозділи нагляду за додержанням законів органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю, з наданням статусу самостійних.

Саме на ці виокремлені підрозділи на регіональному рівні покладено нагляд у кримінальних провадженнях усіх органів досудового розслідування про злочини, вчинені організованими групами та організаціями, за виключенням кримінальних проваджень про злочини: у військовій та оборонній сфері (*нагляд у таких провадженнях покладено на спеціалізовані прокуратури у сфері оборони*); що пов'язані з порушенням прав людини у правоохоронній та пенітенціарних сферах (*нагляд покладено на підрозділи протидії порушенням прав людини у правоохоронній та пенітенціарній сферах обласних прокуратур*); у галузі охорони навколишнього природного середовища (*нагляд покладено на Спеціалізовані екологічні прокуратури*).

Більш того, наглядові підрозділи у сфері протидії організованій злочинності регіонального рівня взагалі позбавлено наглядових повноважень за додержання законів при провадженні оперативно-розшукової діяльності навіть органами поліції.

Наказом Генерального прокурора від 08.08.2023 № 253 «Про організацію нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність» [19] розмежовано повноваження між структурними підрозділами органів прокуратури як за предметним принципом, так і з урахуванням спеціалізації, але за виключенням сфери протидії організованій злочинності.

Нагляд за додержанням законів при провадженні оперативно-розшукової діяльності усіма оперативними підрозділами Національної поліції України покладено на Департамент нагляду за додержанням законів Національною поліцією України та органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю Офісу Генерального прокурора та на відповідні управління в обласних прокуратурах, до структури яких донедавна входили відповідні підрозділи нагляду за додержанням законів у сфері протидії організованій злочинності.

У свою чергу, нагляд за додержанням законів при провадженні оперативно розшукової діяльності оперативними підрозділами СБУ, БЕБ, ДБР України, Державної кримінально-виконавчої служби тощо, у тому числі в оперативно-розшукових справах щодо осіб, які готують вчинення злочинів у складі організованих груп чи злочинних організацій, покладено виключно на відповідні наглядові структурні підрозділи згідно з компетенцією, а не наглядові підрозділи у сфері протидії організованій злочинності.

При цьому цим же відомчим актом закріплено предметну спеціалізацію наглядової діяльності прокурорів за додержанням законів при провадженні оперативно-розшукової діяльності в інших сферах, а саме: захисту інтересів дітей та протидії насильству, охорони навколишнього природного середовища, кібербезпеки, оскільки на відповідні підрозділи Офісу Генерального прокуро-

ра (Департамент захисту інтересів дітей та протидії домашньому насильству, Спеціалізовану екологічну прокуратуру, управління протидії кримінальним правопорушенням у сфері кібербезпеки) та їх підрозділи в обласних прокуратурах покладено здійснення нагляду за оперативними підрозділами усіх правоохоронних органів як щодо попередження, виявлення і припинення кримінальних правопорушень згідно компетенції, у тому числі і вчинених у складі організованих злочинних груп (тобто у згаданих вище сферах), так і щодо розшуку осіб, які їх вчинили та переходять від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду.

Таким чином, структурні підрозділи нагляду за додержанням законів у сфері протидії організованих злочинності вже не здійснюють наглядових повноважень за додержанням законів при провадженні оперативно-розшукової діяльності взагалі, а у кримінальному провадженні – зменшено категорії кримінальних проваджень, в яких вони здійснюють процесуальне керівництво.

Такий підхід до організації нагляду за додержанням законів у сфері протидії організованих злочинності суперечить хоча і застарілим, однак чинним положенням Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» (ч. 2 ст. 26), яка передбачає створення окремих спеціалізованих наглядових структурних підрозділів саме у сфері протидії організованих злочинності в органах прокуратури центрального та регіонального рівнів.

Отож, якщо раніше у сфері протидії організованих злочинності як на центральному, так і обласному рівнях органів прокуратури функціонував один підрозділ, то на даний час на центральному рівні – в Офісі Генерального прокурора – їх, принаймні, сім, а на регіональному – не менше трьох.

При цьому відповідальність за стан організації роботи усіх цих структурних підрозділів, що здійснюють ще й нагляд у кримінальних провадженнях щодо організованої злочинності, покладено відповідно до розподілу обов'язків на різних заступників керівника органу прокуратури як на центральному, так і регіональному рівнях, що з огляду знову ж таки на діючі розподіли обов'язків між керівництвом відповідних органів прокуратури не дозволяє жодному з них у повній мірі ефективно реалізувати координаційні повноваження у сфері протидії саме організованих злочинності.

За кожним із заступників Генерального прокурора, у тому числі і за виконувачем обов'язків Генерального прокурора, закріплено структурні підрозділи Офісу Генерального прокурора, які здійснюють нагляд у кримінальних провадженнях щодо організованої злочинності. Аналогічно обов'язки розподілено і між керівництвом обласних прокуратур. Саме ця обставина впливає і на ефективність реалізації координаційних повноважень першим заступником чи заступником керівника відповідного органу прокуратури, які фактично скоординувати діяльність у сфері протидії організованих злочинності можуть лише з керівниками тих правоохоронних органів, за якими нагляд здійснюють закріплені за ними у розподілі обов'язків структурні підрозділи.

Висновки. З огляду на передбачені чинними нормативно-правовими та відомчими актами положення з питань організації роботи в частині розподілу обов'язків та фактичне нівелювання спеціалізації прокурорів саме у сфері протидії організованих злочинності, приходимо до висновку, що на даний час лише Генеральний прокурор та керівники обласних прокуратур можуть у повній мірі забезпечити ефективну координацію діяльності правоохоронних органів відповідного рівня (центрального та регіонального) у сфері протидії організованих злочинності, у тому числі шляхом проведення засідань міжвідомчих робочих груп, а їх перші заступники чи заступники реалізовувати координаційні повноваження у цій сфері фактично не мають змоги.

Теоретично можна допустити, що керівник органу прокуратури (як на центральному, так і регіональному рівні) може, використовуючи надані йому адміністративні повноваження, закріпити питання забезпечення координації діяльності правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії організованих злочинності за одним із своїх заступників, зобов'язавши інших надавати останньому усю необхідну інформацію та матеріали згідно їх компетенції, тобто за закріпленими за ними підрозділами. Однак, зважаючи на відсутність єдиного чи хоча би номінально основного (центрального) наглядового підрозділу у сфері протидії організованих злочинності в структурі органів прокуратури, впроваджене «подрібнення» наглядових повноважень у цій сфері, дієвість та ефективність якого виглядає сумнівним та, ймовірно, породить зайву «паперотворчість».

З огляду на активне запровадження спеціалізації прокурорів у інших сферах, при зростанні загроз саме з боку організованих форм злочинності, виглядає нераціональним зменшення ролі та значимості інституту спеціалізації прокурорів у сфері протидії організованих злочинності, а

відтак і зменшення ефективності координації діяльності органів правопорядку з проявами організованої злочинності.

За таких обставин, задля усунення наведених у вказаному дослідженні перешкод у реалізації координаційних повноважень першими заступниками та заступниками керівників органів прокуратури, на сучасному етапі вбачається потреба у приведенні положень окремих нормативно-правових актів Офісу Генерального прокурора у відповідність один до одного, відновленні та посиленні інституту спеціалізації прокурорів у сфері протидії організованим злочинності, чи хоча би приведення його у відповідність до положень Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», а в майбутньому – оновлення як законодавчої бази, що регулює діяльність органів правопорядку у сфері протидії організованим злочинності, так і перегляду самої системи цих органів, закріплення їх повноважень та завдань у цій сфері, у тому числі координаційних повноважень керівників прокуратур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Стратегія забезпечення державної безпеки: затв. Указом Президента України від 16.02.2022 № 56/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#Text>.
2. Стратегія національної безпеки України: затв. Указом Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>.
3. Стратегія боротьби з організованою злочинністю: схвал. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 № 1126-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>.
4. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>.
5. Шамринський Д.О. Проблеми правового регулювання протидії організованим злочинності в Україні. *Area Nauki*. 2024. № 1(12). С. 94–105.
6. Ковалів М.В. Координаційна діяльність прокуратури. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 2. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/282159/276329>.
7. Івашко С.В., Олефір Л.І. Координаційна діяльність прокуратури як суб'єкта запобігання злочинності в Україні в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2024. № 1. URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2024/52.pdf.
8. Чечерський В.І. Координаційна діяльність у сфері протидії організованим злочинності як функція державного органу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 6. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/282159/276329>.
9. Про прокуратуру: Закон України від 04.12.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
10. Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: Наказ Генерального прокурора від 08.02.2021 № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>.
11. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні: Наказ Генерального прокурора від 30.09.2021 № 309. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0309905-21#Text>.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
13. Про загальні засади організації роботи в органах прокуратури України: Наказ Генерального прокурора від 07.08.2020 № 365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0365905-20#Text>.
14. Про затвердження Регламенту Офісу Генерального прокурора: Наказ Генерального прокурора від 22.02.2022 № 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0035905-22#Text>.
15. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.
16. Координація прокурором діяльності правоохоронних органів у сфері протидії організованим злочинностям шляхом створення міжвідомчої робочої групи: метод. рекомендації, схвал. протоколом засідання методичної ради Офісу Генерального прокурора від 28.10.2021 № 8, затверджені Генеральним прокурором 16.11.2021. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=229420.

17. Про внесення змін до наказу Генерального прокурора від 30.09.2021 № 309 «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні»: наказ Генерального прокурора від 18.06.2024 № 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0145905-24#Text>.
18. Структура Офісу Генерального прокурора, затверджена наказом Генерального прокурора від 21.12.2019 № 99-шц (із наступними змінами). URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/struktura-struktura-ofisu-generalnogo-prokurora-zatverdzhena-nakazom-generalnogo-prokurora-vid-21-12-2019-no-99-shc>.
19. Про організацію нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність: Наказ Генерального прокурора від 08.08.2023 № 253. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0253905-23#Text>.